

De Brexit kwam voor alumna **Titia Ketelaar** niet als een donderslag bij heldere hemel. En ook de recente verkiezingsuitslag in het Verenigd Koninkrijk was voor de voormalige *NRC*-correspondente geen verrassing. 'Als je buiten je bubbel komt, hoor je andere verhalen.'

FRANKA HUMMELS

MARTIN PARR/HH

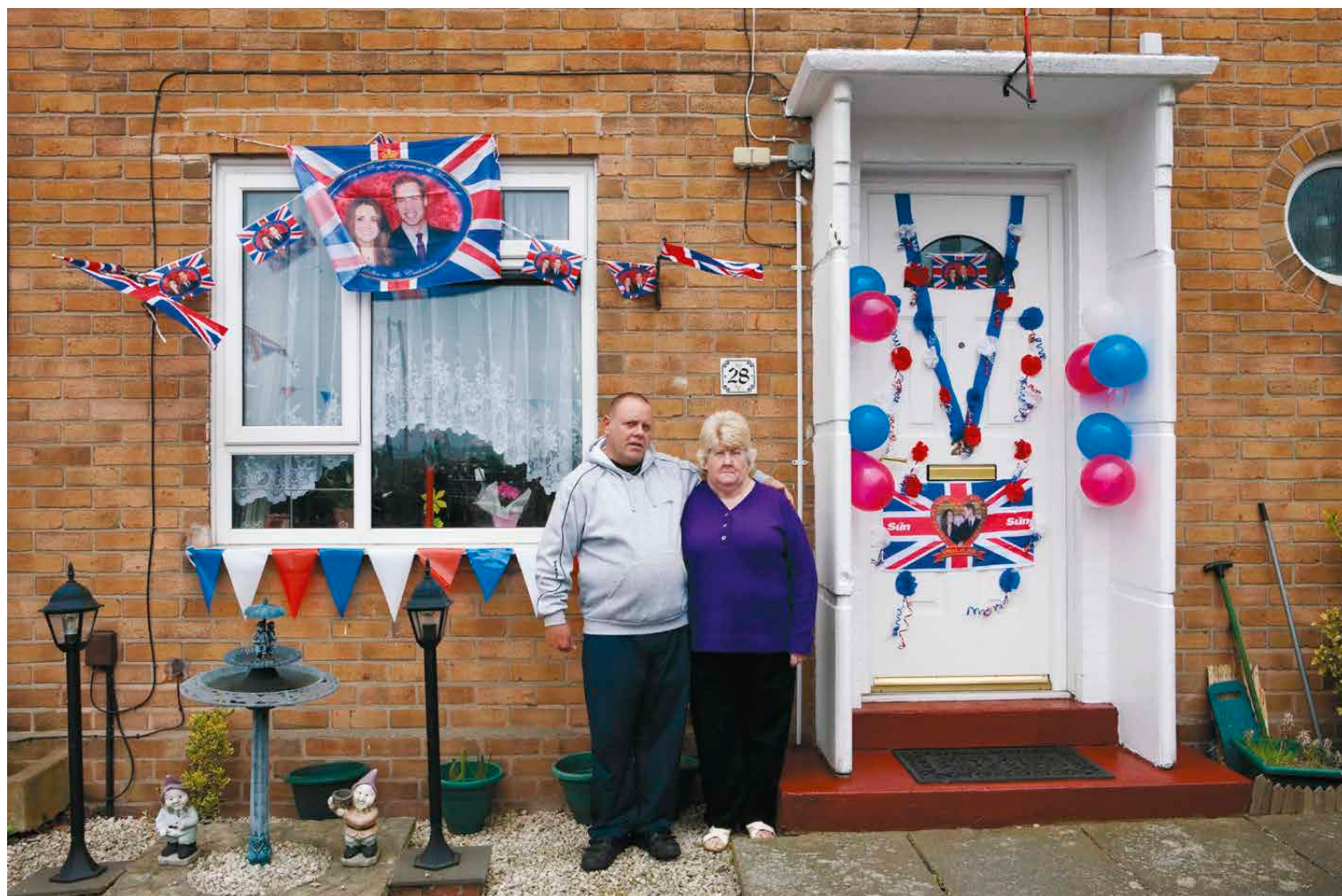
ALUMNUS EN JOURNALISTIEK

De straat op in het Verenigd Koninkrijk

‘D e dag voor het Brexitreferendum was ik op reportage. Ik sprak toen maar één persoon die niet voor een Brexit ging stemmen. In de trein terug naar Londen had ik mijn moeder aan de telefoon. Ik weet nog dat ik tegen haar zei: “Volgens mij gaan ze dit echt doen. Volgens mij gaat dit echt gebeuren.”’

Als *NRC*-correspondente Titia Ketelaar in haar Londense bubbel was gebleven, denkt ze terugblikkend, had ze dat nooit kunnen voorspellen. Zo kwam het ook dat ze, voor een eerdere reportage, al

eens op een bankje was beland naast een man die vol vuur vertelde dat hij voor de Brexit zou gaan stemmen. Om zijn gedachtegang te kunnen volgen wierp ze hem de argumenten van het ‘Remain’-kamp voor. Bijvoorbeeld dat het voor Britten veel makkelijker is om te reizen als het land deel uitmaakt van de Europese Unie. ‘Hij keek me aan en zei: Mevrouw, u heeft het over reizen. Ik heb niet eens een paspoort.’ Zulke argumenten zouden hem dus nooit kunnen overtuigen. Juist zo’n man wilde Ketelaar een stem geven. Zodat je, als je zijn verhaal gehoord hebt, niet met je oren klappert van verbazing wanneer de



‘Juist de visie van mensen die niet overal hun mening spuien vind ik interessant te laten horen’



Titia Ketelaar (1975) studeerde geschiedenis en journalistiek in Groningen. Sinds 1999 bekleedde ze verschillende functies bij dagblad *NRC*. Zo was ze een tijd adjunct-hoofdredacteur van *NRC Handelsblad* en chef van *NRC*Next* en werkte ze als correspondent in Londen. Dit jaar verscheen bij uitgeverij Spectrum haar boek *Mind the Gap, het Engelse eilandgevoel en de vele tegenstellingen in één land*.

meerderheid van de kiezers vóór een Brexit stemt. Daarom gaat ze het liefst de straat op. ‘In *Stand.nl* op Radio 1 hoor je alleen de mensen die gaan opbellen naar zo’n programma. Als je op Twitter en Facebook kijkt, lees je de meningen van mensen die graag hun mening geven. Maar juist de visie van mensen die niet overal hun mening spuien vind ik interessant te laten horen. Want ze hebben wel gewoon stemrecht, en ze zijn gewoon burgers van een land. Ik vind het een taak van een journalist om die mensen op te zoeken.’

Working class

Als de Londense correspondent voor *NRC Handelsblad* deed Ketelaar dat dan ook veelvuldig. Maar ook voor een stevig economisch verslag of een cultuurbeschouwing draaide ze haar hand niet om. Die diversiteit in haar werk sprak haar enorm aan. Ze vertelt dat midden tijdens het Brexitgebeuren de nieuwe vleugel van museum Tate Modern geopend werd. Ze had de cultuurredactie van de krant al eerder beloofd een kijkje te gaan nemen als het zo ver was, om te beschrijven hoe het was geworden. ‘Het kwam me op dat moment natuurlijk helemaal niet goed uit. Ik dacht: moet ik me nu opeens dáár mee bezig gaan houden. Maar beloofd is beloofd, dus ik ging.’ Daar aangekomen kwam ze collega’s van *Die Welt* en *Le Monde* tegen. En ze hadden eigenlijk allemaal hetzelfde sentiment: ‘Wat is het fijn er even uit te zijn, wat is het fijn even iets heel anders te doen.’ Ketelaar bundelde haar bevindingen als VK-correspondent in een boek, dat de titel *Mind the Gap* meekreeg. Daarmee verwijst ze niet alleen naar de beroemde waarschuwing uit de Londense metro, maar ook naar de vele tweedelingen die het Verenigd Koninkrijk maken tot wat het is. Engeland versus Schotland, waar een groot deel van de inwoners het koninkrijk eigenlijk liever zou verlaten. Of de kloof tussen het Noorden van Engeland en het Zuiden. Tussen stad en platteland. En tussen de klassen. ‘Soms zeggen mensen weleens dat het Verenigd Koninkrijk geen klassenmaatschappij meer is. Maar dat is onzin. Als mensen uit de working class het gemaakt hebben en bij de elite zijn gaan behoren, zullen ze altijd blijven benadrukken dat ze working class zijn. Dat verandert niet. En Britten weten altijd van elkaar waar ze elkaar moeten indelen.’

Scheidslijnen

Ze ziet de kloof op dit gebied zelfs enigszins toenemen. ‘Downton Abbey is natuurlijk fictie. Maar daar zie je wel nog dat de hogere klasse en de working class elkaar treffen, omdat ze in één huis wonen, en samen één huishouden runnen. Die tv-serie speelt een eeuw geleden; tegenwoordig komen de verschillende groepen elkaar eigenlijk helemaal niet meer tegen. In Nederland kunnen kinderen van adel best in één klas zitten met kinderen van artsen en kinderen van wie de ouders een uitkering hebben. In Engeland is zoiets ondenkbaar.’ Als buitenlandse kon Ketelaar zich relatief gemakkelijk buiten deze scheidslijnen plaatsen. ‘Mijn Britse vrienden hebben tal van

achtergronden. Sommigen zijn rijk, anderen komen uit die traditionele working class. Het buurtje waar ik woonde, Islington, was ook heel divers. Gelukkig, want ik wil al die verschillende verhalen dus kunnen horen.’

De scheidslijnen zag je ook terug in hoe mensen over de Brexit dachten en stemden. Omdat verschillende groepen elkaar niet kenden, hadden de mensen die in de EU wilden blijven geen idee hoe ze de kiezers die wilden vertrekken moesten benaderen. Ze hebben daarom een heel slechte campagne gevoerd.

Zwijgzame strategie

Eigenlijk zat Ketelaars termijn als correspondent er toen al op, maar vanwege het referendum op 23 juni 2016 is ze iets langer gebleven. De verkiezingen van afgelopen 8 juni heeft Ketelaar wel vanuit Nederland beschouwd. Toch kan ze de complexe situatie aan de andere kant van het Kanaal nog steeds moeiteloos duiden. The Scottish National Party verloor omdat ze nú al een nieuw Schots referendum in hun programma hadden staan, terwijl veel Schotten liever even hadden gewacht tot de Brexit-voorwaarden duidelijk waren. De Eurosceptische UK Independence Party is volledig van de kaart geveegd, omdat er na de Brexit-overwinning geen helder verhaal meer over was.

En Theresa May heeft haar verlies grotendeels aan zichzelf te danken, denkt Ketelaar. Ze werd naar voren geschoven als premier omdat ze zich tijdens de referendumperikelen stil had gehouden. Met die zwijgzame houding had May als een van de weinige Conservatieven nauwelijks vijanden gemaakt binnen haar eigen partij. Ook tijdens haar recente verkiezingscampagne koos ze voor deze zwijgzame strategie. Ze kwam bijvoorbeeld niet opdagen bij de grote debatten. Ketelaar: ‘Dat was echt een onverstandige zet. Nu liet ze een situatie ontstaan waarin anderen over háár konden praten. Dat is nooit goed voor je populariteit.’

Haagse redactie

Dát May vervroegde verkiezingen uitschreef, vond Ketelaar eigenlijk heel logisch. Ze had mandaat nodig voor de grote besluiten die ze bij de Brexit-onderhandelingen moet nemen. Ook binnen haar eigen partij, die over veel onderwerpen verdeeld is. Op het moment dat ze de verkiezingen aankondigde, stond Labour, de grootste concurrent, er enorm beroerd voor in de peilingen. Een goede gelegenheid om haar voorspelde winst te innen, dus. In theorie.

De Conservatieven van May werden weliswaar de grootste, maar moesten een fors aantal zetels inleveren. Net als bij de recente Nederlandse verkiezingen, werd de winnaar dus ook een verliezer. Ook daarvan deed Ketelaar, die inmiddels op de Haagse redactie van *NRC* werkt, verslag. ‘Ik moet mijn precieze rol in Den Haag nog vinden. Daar krijg ik gelukkig de tijd voor. Uiteindelijk hoop ik weer een manier te vinden om de meningen van de mensen die niet graag hun mening geven te laten horen.’